

2. Energetska revščina¹

2.1 Kaj je energetska revščina

Gospodinjstvo se znajde v stanju energetske revščine, ko si le s težavo privoščiti zadovoljitev osnovnih energetskih potreb (ogrevanje, električna energija in topla voda) za gospodinjstvo ali pa si zadovoljitve energetskih potreb sploh ne more privoščiti. Stroški energije v energetske revnih gospodinjstvih so v primerjavi s skupnimi prihodki gospodinjstva previsoki. Uveljavila se je skupna definicija, da je vsako gospodinjstvo, ki mora zapraviti več kot 10 % svojega letnega prihodka za energijo, energetske revno. Kljub temu, da je ta definicija nekoliko drugačna od tiste, ki se je nedavno pričela uporabljati v EU – dvakratnik povprečnega izdatka za energijo kot delež prihodka – se je bolj uveljavil prvi koncept.

Energetske revščino lahko povzroči konvergenca medsebojno povezanih dejavnikov:

- Nizki dohodki, ki so pogosto povezani s splošno revščino.
- Visoke cene energije in uporaba relativno dragih energetskih virov (odvisno od energetske strukture države se lahko elektrika pridobiva iz domačih virov).
- Slaba energetska učinkovitost doma, npr. nizka raven izolacije, stari in neučinkoviti sistemi ogrevanja.

2.2 Kako prepoznati energetske revščino?

Oseba, ki živi v energetske revščini, največkrat živi v negotovih razmerah in z omejenimi sredstvi. Pogosto je stanje povezano s slabimi stanovanjskimi razmerami, kar vodi v težave pri plačevanju računov za energijo.

Kazalniki energetske revščine:

- Nizki prihodki.
- Težave pri plačevanju stroškov energije.
- Staro stanovanje, ki ni bilo obnovljeno (npr. dotrajana okna, ki prepuščajo prepih).
- Nezadostno ogrevanje zaradi pomanjkanja ogrevanja, izolacije in/ali zaradi neprimerne sistema.
- Ogrevanje posameznih prostorov, ki je uporabnikom ljubše, saj tako lažje nadzirajo porabo.
- Znaki vlage ali plesni, ki kažejo na slabo stanje zgradbe in/ali pomanjkljivo ogrevanje.
- Prekomerna oprema ali prekomerno ogrevanje, ki vodi k visoki porabi energije.
- Stanovanje, preveliko za število prebivalcev, ki v njem živijo, kar vodi v visoko porabo energije.
- Stalna prisotnost v stanovanju, ki je vzrok za višjo porabo.
- Stara in manj učinkovita oprema.

¹ Poglavlje temelji na izobraževalnem materialu, pripravljenem v sklopu IEE projektov ACHIEVE (2011-2014) in REACH (2014-2017).

Pozor: Pomembno je, da razlikujemo med situacijo energetske revščine in nezdravimi stanovanjskimi razmerami. V primeru nezdravih stanovanjskih razmer ne smemo direktno posredovati, temveč moramo primer predati pristojni službi.

2.3 Posledice energetske revščine

Finančne posledice:

- uporaba podpor in drugih mehanizmov pomoči,
- poraba sredstev, ki bi bila sicer namenjena drugim pomembnim potrebam, kot so stanovanje, hrana, izobrazba itd.,
- vzpostavitev omejevalnih mehanizmov ali prikrajšanje, ki vodi v druge posledice.

Posledice zaradi tehničnih omejitev ogrevanja:

- premalo ogrevana hiša bo vlažna,
- premalo zračena hiša bo vlažna in nezdrava,
- vlažna hiša bo propadala, v njej se bo nabirala plesen, kar bo vodilo v nezdrave stanovanjske razmere.

Zdravstvene posledice

Hladno okolje samo po sebi ni vzrok za bolezni, vendar pa povzroča številne negativne posledice:

- Telo mora za vzdrževanje svoje notranje temperature porabiti več energije, kar lahko vodi v izčrpanost.
- Hlad sproža vazomotorne reakcije – kihanje, izcedek iz nosu – ki lahko spodbudijo prenašanje patogenov.

Mraz na okolje deluje predvsem tako, da zmanjša možnost za razvoj zračne vlage.

Predvideva se, da mraz lahko vpliva na številne bolezni:

- bolezni dihalnih poti,
- kardiovaskularne bolezni,
- artritis in podobne bolezni,
- depresije.

Ogljikov monoksid je brezbarven plin brez vonja. Njegova prisotnost je rezultat nepopolnega izgorovanja, ne glede na vrsto uporabljenega goriva – les, butan, premog, bencin, kurilno olje, zemeljski plin, nafta, propan. V okolju se hitro razprši. Socialno in ekonomsko ranljiva gospodinjstva so bolj izpostavljena tveganju za zastrupitev s CO, saj so tam grelna telesa pogosto stara, vzdrževanje prezračevalnih sistemov pa zaradi varčevanja pogosto zanemarjeno.

2.4 Deležniki in ukrepi za naslavljanje energetske revščine

Spodaj so naštet organizacije in platforme, kjer je možno najti dodatno pomoč, nasvete in informacije v zvezi s problematiko energetske revščine. Te kontakte je smiselno predati tudi energetske revnim gospodinjstvom.

Informacije v zvezi s financiranjem ukrepov učinkovite rabe energije ali nasvete in informacije, povezane z varčevanjem in učinkovito rabo energije, najdete na spodnjih uporabnih povezavah in naslovih.

ENSVET – energetske pisarne

Ne glede na energetske težave pred, med ali po gradnji, je vedno pred sprejemom odločitve dobro obiskati energetske svetovalce mreže ENSVET, ki ponujajo brezplačno svetovanje za občane.

<http://gcs.gi-zrmk.si/Svetovanje/index.html>

080 1669 ali 01 28 08 401

ensvet@gi-zrmk.si

NEP Slovenija

Portal NEP Slovenija ima obilico uporabnih nasvetov, člankov, primerov dobre in slabe prakse, vprašanj in odgovorov s področja učinkovite rabe energije in energetske učinkovitih rešitev.

nep.vitra.si

VITRA Center za uravnotežen razvoj Cerknica

01 70 96 020

info@vitra.si

Eko sklad

Eko sklad ponuja ugodne kredite in subvencije za ukrepe učinkovite rabe energije, kamor spada zamenjava oken, izolacija ovoja stavbe, zamenjava ogrevalnega sistema, idr.

www.ekosklad.si

Bleiweisova 30, 1000 Ljubljana

01 241 48 20

ekosklad@ekosklad.si

Energija doma

Portal vsebuje koristne informacije in nasvete o ukrepih učinkovite rabe energije, varčevanja z energijo ter možnostih financiranja teh ukrepov.

<http://www.energijadoma.si/>

Uresničujmo, z energijo varčujmo

Spletna aplikacija za izračun prihrankov pri posameznih napravah, ki porabljajo električno energijo.

Poleg izračuna prihrankov so na voljo tudi nasveti.

<http://prihranki.uresnicujmo.si/>

Porabi manj – moj energetski svetovalec

Spletna aplikacija, s katero lahko preverite, za koliko lahko s smotrnejšim ravnanjem z energijo in investicijskimi ukrepi zmanjšate porabo in stroške za energijo.

<http://svetovalec.pozitivnaenergija.si/>

123zamenjaj.si

Spletna stran, kjer lahko primerjate dobavitelje električne energije in plina ter njihove cene.

<http://123zamenjaj.si/>

01 474 06 00

123zamenja@zps.si

Glede pravnih problemov in kršenja potrošniških pravic je možno najti več informacij na spodnjih naslovih.

Zveza potrošnikov Slovenije

ZPS zastopa interese potrošnikov ter ponuja informacije in pomoč v zvezi s pravicami potrošnikov.

<http://www.zps.si/>

Frankopanska 5, 1000 Ljubljana

01 474 06 00

zps@zps.si

Urad RS za varstvo potrošnikov – svetovanje potrošnikom

Brezplačno svetovanje je namenjeno fizičnim osebam, ki sklepajo potrošniške pogodbe (podjetje – potrošnik) za nakup blaga ali opravljanje storitev zunaj njihove poklicne dejavnosti. Svetovanje po telefonu vsak dan med 9-10 uro.

080 88 99

Zavod za brezplačno pravno pomoč

Zavod je neprofitni zavod, ki deluje v javnem interesu uresničevanja ustavne pravice enako dostopnega pravnega varstva za vsakogar.

<http://www.brezplacnapravnapomoc.si/>

Stara cesta 13, 1356 Dobrova

01 36 01 800

info@brezplacnapravnapomoc.si

V primeru potreb po socialni pomoči se je moč obrniti na **Centre za socialno delo**, **Karitas** ali **Rdeči križ**. Karitas tudi vsako leto ponuja pomoč pri plačevanju stroškov ogrevanja za gospodinjstva z nižjimi dohodki.